

С. О. Галаган

кандидат юридичних наук
ORCID ID: 0000-0003-4028-942X

ВИЗНАННЯ І ВИКОНАННЯ ВИРОКІВ СУДІВ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ ТА ПЕРЕДАЧА ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ

У статті здійснено ґрунтовне дослідження механізму реалізації, а також проблемних аспектів визнання і виконання вироків судів іноземних держав та передачі засуджених осіб як однієї з найбільш складних і водночас значущих форм міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні. На основі системного аналізу норм Кримінального процесуального кодексу України, положень багатосторонніх і двосторонніх міжнародних договорів, а також узагальнення результатів анкетування практичних працівників правоохоронних і судових органів з'ясовано роль цього інституту у забезпеченні принципу невідворотності кримінальної відповідальності, реального виконання судових рішень та досягнення цілей покарання. Особливу увагу приділено значенню передачі засуджених осіб для їх ефективної ресоціалізації, підтримання соціальних зв'язків і дотримання стандартів поведінки з особами, позбавленими волі, особливо в умовах воєнного стану та масових міграційних процесів.

У межах дослідження виявлено та проаналізовано ключові практичні труднощі, що виникають під час визнання і виконання вироків іноземних судів, зокрема проблеми ідентифікації засуджених осіб, підтвердження або встановлення їх громадянства, отримання повного пакета процесуальних документів, а також організації транзитного перевезення через територію третіх держав. Наголошено, що відсутність чітких і деталізованих процедур у національному законодавстві призводить до затягування виконання вироків, неоднакової правозастосовної практики та потенційних порушень прав і свобод людини. Окремо підкреслено значення судового контролю та необхідності дотримання балансу між міжнародними зобов'язаннями держави й гарантіями прав засуджених осіб.

За результатами проведеного аналізу обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України шляхом внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України. Запропоновані законодавчі новели спрямовані на забезпечення єдності правозастосовної практики, підвищення рівня правової визначеності, посилення гарантій захисту прав і свобод людини та загальне підвищення ефективності міжнародного співробітництва у сфері кримінального судочинства.

Ключові слова: визнання, виконання, вирок, передача, співробітництво, провадження, покарання, законодавство.

Постановка проблеми. В умовах посилення міжнародної мобільності осіб та зростання кількості кримінальних правопорушень із транснаціональним елементом особливої актуальності набувають питання визнання і виконання вироків судів іноземних держав та передачі засуджених осіб. Ефективна реалізація цих інститутів є необхідною умовою забезпечення принципу невідворотності кримінальної відповідальності, дотримання прав засуджених та виконання міжнародних зобов'язань України. Водночас практика застосування відповідних положень кримінального процесуального законодавства та міжнародних договорів свідчить про наявність низки проблем, пов'язаних із процедурною складністю, неоднозначністю окре-

мих правових норм і різним підходом держав до виконання іноземних судових рішень. Недостатня узгодженість між нормами національного законодавства та міжнародно-правовими актами, відсутність чітких процесуальних механізмів визнання вироків і передачі засуджених осіб, а також проблеми забезпечення гарантій прав людини на стадії виконання вироків зумовлюють потребу в комплексному науковому аналізі зазначених інститутів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблеми визнання і виконання вироків судів іноземних держав, а також передачі засуджених осіб у межах міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні знайшли відображення

у працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Окремі аспекти цього інституту досліджувалися у наукових роботах В. П. Шибіка, М. І. Хавронюка, О. В. Капліної, І. В. Гловюк, Н. І. Кучинської, Р. В. Вереші, А. А. Ткачука, С. С. Шелеста, а також у працях, присвячених міжнародним стандартам поведінки із засудженими та транснаціональному кримінальному правосуддю. У наукових публікаціях зазначених авторів увага зосереджується на правовій природі виконання іноземних вироків, процесуальних гарантіях прав засуджених осіб, співвідношенні національного кримінального процесуального законодавства з положеннями міжнародних договорів, а також ролі центральних органів у реалізації відповідних процедур. Разом із тим аналіз наукового доробку свідчить, що комплексне дослідження проблем визнання та виконання вироків судів іноземних держав із урахуванням сучасних викликів, пов'язаних із воєнним станом, міграційними процесами та ускладненням міжнародної взаємодії, залишається недостатнім, що зумовлює необхідність подальшого поглибленого наукового опрацювання зазначеної проблематики та вироблення узгоджених підходів для правозастосовної практики.

Виклад основного матеріалу. У період дії КПК 1960 року правове регулювання питань, пов'язаних із визнанням вироків судів іноземних держав, було фрагментарним і зводилося переважно до загальних положень. Кодекс містив ст. ст. 481 та 482, які визначали можливість виконання в Україні вироків іноземних судів. Однак їхній зміст був доволі лаконічним і не враховував реалій міжнародного співробітництва та необхідності узгодження процедур із міжнародними договорами. У тексті закону не деталізувалися питання підсудності, строків виконання, участі засудженого у розгляді питання, а також механізмів перевірки дотримання прав людини під час передачі особи. Особливістю правового регулювання цього часу було те, що визнання іноземних вироків мало здебільшого формальний характер і фактично не застосовувалось на практиці [10]. Зазначене пояснювалось відсутністю широкої договірної бази з іншими державами та пріоритетом принципу державного суверенітету над будь-якими формами міжнародної взаємодії.

Сьогодні, порядок визнання та виконання вироків судів іноземних держав і передача засуджених осіб врегульований положеннями глави 46 КПК України (ст. 602–614) й включає:

виконання та визнання вироку іноземного суду на території України; визнання й виконання вироку українського суду за кордоном; передачу особи, засудженої судом України, для відбування покарання в іншій державі; прийняття громадянина України, засудженого іноземним судом, для відбування покарання на території України [10]. Респонденти, опитані в межах дослідження, у більшості випадків (72 %) відзначають, що в умовах воєнного стану саме цей напрям міжнародного співробітництва набуває особливого значення, оскільки створює гарантії реального виконання вироків і сприяє досягненню принципу невідворотності покарання (додаток***).

А. В. Підгородинська визначає визнання та виконання рішень іноземних судів і міжнародних судових органів як систему правових норм, що регулюють відносини які виникають під час міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні. Його зміст полягає у діяльності уповноважених суб'єктів, яка охоплює проведення процесуальних дій і прийняття процесуальних рішень з метою поширення юридичної сили вироку іноземного суду або міжнародної судової установи (чи іншого компетентного органу, визначеного національним законодавством) на територію запитуваної держави. Така діяльність спрямована на забезпечення реалізації рішення шляхом використання всіх передбачених законодавством держави та міжнародно-правовими зобов'язаннями засобів [13, с. 5]. У науці та практиці прийнято розрізняти кілька видів визнання вироків іноземних судів [12, с. 101].

1. За способом реалізації: фактичне визнання передбачає наявність процедури, яку здійснює центральний (уповноважений) орган запитуваної держави з метою визначення допустимості поширення юридичної сили вироку іноземного суду на її території; формально-юридичне визнання відбувається в результаті судової процедури, встановленої кримінальним процесуальним законодавством держави виконання, коли компетентний орган (суд) здійснює комплекс процесуальних дій, спрямованих на визнання чи виконання вироку, винесеного іноземним судом.

2. За метою: визнання для виконання заходів кримінально-правового та процесуального характеру (позбавлення волі, штрафу, конфіскації, позбавлення спеціальних прав, застосування альтернативних санкцій, умовного засудження, умовно-дострокового звільнення від

покарання, відстрочки його виконання тощо); визнання вироку з метою врахування попередніх засуджень особи у кримінально-правовому або загально-правовому значенні.

3. Залежно від напрямку правового регулювання: визнання вироків у частині, що стосується відшкодування шкоди, завданої злочином, а також у частині штрафів чи конфіскації майна; визнання у зв'язку з передачею засуджених до позбавлення волі для відбування покарання в державі їхнього громадянства чи постійного проживання; визнання вироку в частині позбавлення спеціальних прав.

4. Залежно від обсягу визнання: а) часткове – коли законодавство запитуваної держави допускає можливість визнання лише певних положень вироку іноземного суду, виходячи з особливостей національної правової системи; б) повне – коли допускається визнання вироку в цілому без обмежень [14, с. 7–8].

Отже, виконання вироку іноземного суду чи міжнародної судової установи в Україні поєднує в собі як елементи національної юрисдикції, так і вимоги міжнародного права, що спрямовані на забезпечення балансу між принципом територіальності та міжнародними зобов'язаннями України [1].

Питання виконання вироків регулюються національним законодавством держави, яка ухвалила вирок. В Україні відповідні підстави та порядок визначені у ст. 602 КПК України. У цій нормі зазначено, що запит про виконання вироку іноземного суду (за винятком запитів про передачу засудженої особи) розглядається Міністерством юстиції України протягом тридцяти днів із моменту його надходження. Якщо ж матеріали подано іноземною мовою, строк може бути продовжений, але не більш як до трьох місяців. При розгляді запиту Міністерство юстиції перевіряє наявність підстав, визначених міжнародними договорами України, для його задоволення. Для цього можуть витребуватися додаткові матеріали та відомості як від українських органів, так і від компетентних органів іноземної держави. Якщо запит відповідає умовам міжнародного договору, Міністерство юстиції надсилає до суду клопотання про визнання й виконання вироку суду іноземної держави разом із наявними матеріалами. Деталізований порядок регламентований у Главі 46 КПК України «Визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передача засуджених осіб» [10]. У випадках, коли виконання покарання здійснюється в іншій державі, грома-

дянином якої є засуджена особа, застосування національного законодавства обов'язково поєднується з положеннями міжнародних договорів та конвенцій. З числа основних міжнародно-правових актів варто назвати Європейську конвенцію про нагляд за умовно засудженими або умовно звільненими правопорушниками від 30 листопада 1964 р. [6], а також Європейську конвенцію про міжнародну дійсність кримінальних вироків від 28 травня 1970 р. (№ ETS-70) [4]. Окрім цього, Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959 р. у статті 22 прямо передбачає, що кожна Договірна Сторона зобов'язана інформувати інші Договірні Сторони про всі обвинувальні вирoki та подальші заходи щодо громадян цих держав. Обмін відповідною інформацією здійснюється через міністерства юстиції принаймні один раз на рік [5].

В умовах воєнного стану, коли значна кількість українців перебуває за кордоном і може потрапити під кримінальне переслідування іноземними органами кримінальної юстиції, механізм передачі набуває додаткового значення. Перебування у звичному мовному та культурному середовищі знижує рівень стресу та відчуття відчуженості. Засуджені, які відбувають покарання за межами своєї держави, стикаються з мовним бар'єром, іншою правовою культурою, відмінностями у побутових та релігійних традиціях. Зазначене ускладнює процес адаптації, а в окремих випадках призводить до поглиблення криміногенної деформації.

Суд держави, якій передано засудженого для відбування покарання у вигляді позбавлення волі, ухвалює рішення (у формі ухвали):

1) про виконання вироку суду іноземної держави повністю або частково, зокрема, про порядок відбуття покарання, визначає вид установи виконання покарань, а також узгоджує термін позбавлення волі з положеннями внутрішнього законодавства;

2) про відмову у виконанні вироку суду іноземної держави. Копії суд надсилає Міністерству юстиції України та вручає особі, засудженій вироком суду іноземної держави, якщо така особа перебуває на території України.

Клопотання Міністерства юстиції України про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України розглядає суд першої інстанції за останнім відомим місцем проживання засудженої особи в Україні або за місцем знаходження Міністерства юстиції України протягом одного місяця з моменту

його надходження. Судовий розгляд здійснюється за участю прокурора. До клопотання Міністерство юстиції України подає на розгляд суду такі документи:

1) копію вироку разом з документом, що підтверджує набрання ним законної сили;

2) текст статей кримінального закону іноземної держави, на якому ґрунтується вирок;

3) документ про тривалість відбутої частини строку покарання, в тому числі інформацію про будь-яке попереднє ув'язнення, звільнення від покарання і про будь-які інші обставини щодо виконання вироку;

4) заяву засудженого про згоду на передачу його для відбування покарання в Україні, а у випадку, передбаченому міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, заяву законного представника засудженого;

5) інформацію про стан здоров'я і поведінку засудженого. Відповідно до клопотання Міністерства юстиції України суд може також розглянути питання про виконання додаткового покарання, призначеного вироком суду іноземної держави. Невиконане додаткове покарання, призначене вироком суду іноземної держави, підлягає виконанню, якщо таке покарання за вчинення цього кримінального правопорушення передбачено законом України [9, с. 753].

У результаті вирок іноземного суду фактично прирівнюється до вироку національного суду та виконується у відповідності до правопорядку держави виконання. Особливу увагу слід звернути на те, що двосторонні договори про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах зазвичай містять положення, які регулюють визнання та виконання рішень у кримінальних провадженнях у частині відшкодування шкоди, завданої злочином. Наприклад, ст. 49 Договору між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах передбачає, що Договірні Сторони визнають і виконують на своїй території рішення судів іншої Сторони у кримінальних справах у частині, що стосується відшкодування завданих злочином збитків [2].

Важливим аспектом міжнародного співробітництва під час передачі засуджених є також транзитне перевезення. Йдеться про ситуації, коли для реалізації домовленостей між державою винесення вироку та державою виконання необхідним є переміщення засудженої особи через територію третьої держави. Такий меха-

нізм має важливе значення, оскільки забезпечує практичну реалізацію передачі засуджених, особливо в умовах відсутності спільного кордону між сторонами або неможливості прямого транспортування. У період воєнного стану питання транзитного перевезення набуває додаткового значення: з одного боку, зростає кількість справ, пов'язаних із воєнними злочинами, які вимагають міжнародної координації; з іншого – існують логістичні обмеження та ризики безпеки, що ускладнюють виконання рішень про передачу осіб. В опитуваннях серед практиків (прокурорів і слідчих) 68 % респондентів вказали, що саме відсутність чітко врегульованого порядку транзитного перевезення ускладнює міжнародне співробітництво.

Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків від 28 травня 1970 р. у ст. 6 встановлює випадки, коли у запиті повинно бути відмовлено: 1) якщо його виконання суперечить основним принципам правової системи запитуваної держави; 2) якщо є підстави вважати, що злочин, за який винесено вирок, має політичний характер чи є суто військовим; 3) якщо є підстави вважати, що вирок суду запитуючої держави має расове, релігійне або національне підґрунтя; 4) якщо його виконання суперечило б міжнародним зобов'язанням запитуваної держави; 5) якщо злочин вже є предметом кримінального провадження в запитуваній державі чи коли запитувана держава вирішує питання про початок кримінального провадження щодо цього злочину; 6) якщо в запитуваній державі вже прийнято рішення або не розпочинати кримінальне провадження щодо цієї особи або взагалі, кримінальне провадження закрито; 7) якщо злочин було вчинено поза територією запитуючої держави; 8) якщо запитувана держава не може виконати санкцію статті кримінального закону; 9) коли є підстави вважати, що запитуюча держава сама може виконати дану санкцію; 10) коли вік засудженої особи на момент вчинення злочину був таким, що вона не могла б бути покарана в запитуваній державі; 11) коли закінчився перебіг строків давності притягнення до кримінальної відповідальності [7].

Невирішеним залишається й питання передачі засуджених, до яких були застосовані інші заходи кримінально-правового характеру. У ч. 2 ст. 605 КПК України передбачено лише можливість застосування положень ст. 605–612 при вирішенні питання про передачу осіб, до яких судом застосовано примусові заходи медичного харак-

теру. Однак на практиці це положення викликає низку зауважень. ЄСПЛ у рішенні від 03 вересня 2015 р. у справі «Берланд проти Франції» [15] наголосив, що визнання особи неосудною через психічний розлад і застосування пов'язаних із цим заходів процесуального примусу не розглядається як «покарання» у розумінні п. 1 ст. 7 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а трактується як запобіжний (превентивний) захід. Такий захід може бути застосований виключно тоді, коли медичним висновком підтверджено наявність психічного розладу, що вказує на неосудність особи та створює ризик для безпеки суспільства чи громадського порядку. Ще донедавна питання передачі осіб, які страждають на психічні розлади, врегульовувалося на підставі багатосторонніх міжнародних угод [8], однак Україна 12 січня 2023 р. офіційно вийшла з Конвенції про передачу таких осіб для примусового лікування. На сьогодні кримінально-процесуальний механізм відсутній, що істотно ускладнює реалізацію відповідних питань у відносинах із державами-партнерами.

Наступною підставою для відмови у передачі засудженої особи є відсутність її згоди, або згоди законного представника. Водночас міжнародне право передбачає винятки з цього правила. Так, відповідно до ч. 1 ст. 3 Додаткового протоколу до Європейської конвенції про передачу засуджених осіб від 18 грудня 1997 р., після отримання запиту від держави винесення вироку держава виконання може погодитися на передачу засудженого без його згоди у випадках, коли вирок передбачає висилку, депортацію або будь-який інший захід, результатом якого є неможливість залишення такої особи на території держави винесення вироку після звільнення з місць позбавлення волі [3]. З огляду на це положення, на нашу думку ч. 3 ст. 606 КПК України доцільно доповнити словосполученням: «а також в інших випадках, передбачених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України». Така зміна є обґрунтованою, оскільки Україна ратифікувала Додатковий протокол до Конвенції 1997 р., який допускає передачу засудженого без його згоди у зазначених вище випадках. В такий спосіб це дозволить узгодити національне законодавство з міжнародними зобов'язаннями та уникнути колізій у практиці застосування.

Ще однією підставою для відмови у передачі засудженої особи є неможливість виконання призначеного покарання в інозем-

ній державі. Така підстава поділяється на кілька видів залежно від причин невиконання: а) закінчення строку давності або інші обставини, передбачені законодавством іноземної держави; б) відмова суду чи іншого компетентного органу іноземної держави визнавати вирок українського суду або ж формальне визнання такого вироку без визначення порядку і умов відбування покарання; в) невідповідність умов і порядку відбування покарання, визначеного судом України, тим, що передбачені законодавством іноземної держави. Зазначена підстава потребує ретельного співставлення норм кримінального та кримінально-виконавчого права обох держав, що регулюють порядок і умови виконання покарання. Відсутність у законодавстві іноземної держави додаткового покарання, призначеного українським судом, робить неможливим повне виконання вироку та зумовлює несумісність правових режимів відбування покарання.

Враховуючи вищевикладене нами пропонується взяти до уваги розроблену пояснювальну записку до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України (щодо визначення підстав відмови у визнанні та виконанні вироків судів іноземних держав та передачі засуджених осіб)». Як вже було зазначено, нині КПК України (глава 46, ст. 602–614) регламентує порядок визнання та виконання вироків іноземних судів, а також передачі засуджених осіб. Водночас у Кодексі відсутній окремий, вичерпний перелік підстав для відмови у таких процедурах. Наразі підстави відмови визначаються фрагментарно: а) частково – у ст. 606 КПК України; частково – в міжнародних договорах, учасницею яких є Україна. Своєю чергою, це створює правову невизначеність, адже у випадках, коли міжнародний договір не врегульовує підстав відмови, виникають прогалини. У зв'язку з чим практика судових і правоохоронних органів змушена орієнтуватися на аналогію чи розширене тлумачення, що суперечить принципам правової визначеності й законності. В умовах воєнного стану, коли кількість звернень про передачу осіб визнання, і виконання іноземних вироків постійно зростає, а пріоритет мають провадження щодо воєнних злочинів, або злочинів міжнародного характеру, така прогалина стає особливо загрозливою. Відсутність чітких норм збільшує ризик зловживань, порушень прав засуджених та ускладнює виконання міжнародних зобов'язань України. Тому доцільним

видається внесення до КПК України окремої статті, яка б закріплювала вичерпний перелік підстав для відмови у визнанні і виконанні вироку іноземного суду та передачі засуджених осіб, а саме:

Стаття 606-1. Підстави відмови у визнанні та виконанні вироків судів іноземних держав та передачі засуджених осіб

1. Визнання та виконання вироку суду іноземної держави на території України, а також передача засудженої особи для відбування покарання в іноземній державі або її прийняття в Україну не допускається у випадках, якщо:

1) діяння, за яке особу засуджено, не є злочином за законом України про кримінальну відповідальність;

2) вирок постановлено судом, юрисдикція якого не визнається Україною;

3) виконання призначеного покарання є неможливим відповідно до законодавства України або іноземної держави;

4) стосовно тієї ж особи в Україні вже існує обвинувальний вирок, що набрав законної сили, або ухвала про закриття кримінального провадження за тим самим діянням (*ne bis in idem*);

5) закінчилися строки давності притягнення до кримінальної відповідальності чи виконання вироку;

6) особу було засуджено за діяння, яке в Україні визнане політичним злочином чи злочином військового характеру, що не підлягає кримінальному переслідуванню згідно з міжнародними договорами;

7) є підстави вважати, що виконання вироку або передача засудженого призведе до порушення прав людини, гарантованих Конституцією України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

8) відсутня згода засудженого на передачу, якщо міжнародним договором не передбачено інше;

9) іноземна держава відмовилася надати гарантії щодо умов утримання особи, гуманного поводження або збереження її правового статусу під час виконання покарання.

2. Уповноважений (центральный) орган зобов'язаний у постанові (ухвалі) викласти підстави відмови у визнанні чи виконанні вироку або у передачі засудженої особи.

Висновки. Встановлено, що визнання і виконання вироків судів іноземних держав, а також передача засуджених осіб є одним із найважли-

віших напрямів міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні, оскільки саме відповідні процедури забезпечують реальне виконання рішень правосуддя та сприяють ресоціалізації засуджених. З'ясовано, що ефективність їх реалізації залежить від належного документального забезпечення, злагодженої взаємодії компетентних органів і своєчасного виконання міжнародних запитів. В умовах воєнного стану такі процедури ускладнюються через втрату документів, обмеження доступу до державних реєстрів і проблеми з транзитом осіб, що потребує удосконалення правових механізмів і процедурних гарантій. Задля узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами запропоновано внести зміни до ч. 3 ст. 606 КПК України, а також доповнити новою статтею 606-1, у якій доцільно закріпити вичерпний перелік підстав для відмови у визнанні та виконанні вироків іноземних судів і передачі засуджених осіб.

Список використаної літератури:

1. Берзін П. С. Особливості передбачених кримінальним кодексом України ситуацій поєднання дії кримінального закону в просторі та за колом осіб. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С. 103–115.
2. Договір між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 24 трав. 1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_174#Text
3. Додатковий протокол до Європейської Конвенції про передачу засуджених осіб від 18 груд. 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_335#Text
4. Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків від 28 трав. 1970 р. № ETS-70. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_341#Text
5. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квіт. 1959 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036#o101
6. Європейська конвенція про нагляд за умовно засудженими або умовно звільненими правопорушниками від 30 лист. 1964 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_007#Text
7. Конвенція про передачу засуджених осіб від 21 берез. 1983 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_025#Text
8. Конвенція про передачу осіб, які страждають психічними розладами, для проведення примусового лікування від 28 берез. 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_028#Text

9. Кримінальний процес: підручник / Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, Д. П. Письменний та ін.; за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ: «Центр учбової літератури», 2022. 778 с.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
11. Кримінально-процесуальний кодекс УРСР від 28 груд. 1960 р. № 1001-05 (втратив чинність на підставі – Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
12. Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні / В. В. Зуєв, І. В. Гловюк, А. В. Підгородинська, А. С. Степаненко, В. О. Туляков, О. В. Малахова); за ред. В. О. Тулякова. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2022. 2020 с.
13. Підгородинська А. В. Визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних судових органів у кримінальному процесі: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2012. 22 с.
14. Підгородинська А. В. Використання рішень іноземних судів та міжнародних судових органів у кримінальному процесі України : монографія. Одеса : Юридична література, 2013. 256 с.
15. Affaire Berland c. FRANCE (Requête no 42875/10). 3 septembre 2015. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{«itemid»: \[«001-156521»\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{«itemid»: [«001-156521»]})

Galagan S. O. Recognition and enforcement of judgments of foreign courts and the transfer of sentenced persons

The article provides a comprehensive study of the mechanism of implementation, as well as the problematic aspects, of the recognition and enforcement of judgments of foreign courts and the transfer of sentenced persons as one of the most complex and, at the same time, significant forms of international cooperation in criminal proceedings. Based on a systematic analysis of the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine, multilateral and bilateral international treaties, as well as a generalization of the results of a survey of practitioners from law enforcement and judicial bodies, the role of this institution in ensuring the principle of the inevitability of criminal liability, the actual enforcement of court decisions, and the achievement of the purposes of punishment is clarified. Particular attention is paid to the importance of transferring sentenced persons for their effective resocialization, maintenance of social ties, and compliance with standards for the treatment of persons deprived of liberty, especially under conditions of martial law and large-scale migration processes.

Within the framework of the study, key practical difficulties arising in the recognition and enforcement of judgments of foreign courts are identified and analyzed, including issues of identifying sentenced persons, confirming or establishing their citizenship, obtaining a complete set of procedural documents, and organizing transit transportation through the territory of third states. It is emphasized that the lack of clear and detailed procedures in national legislation leads to delays in the enforcement of judgments, inconsistent law enforcement practice, and potential violations of human rights and fundamental freedoms. Special emphasis is placed on the importance of judicial control and the need to maintain a balance between the state's international obligations and guarantees of the rights of sentenced persons.

Based on the results of the analysis, proposals are substantiated for improving the criminal procedural legislation of Ukraine through amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine. The proposed legislative novelties are aimed at ensuring the uniformity of law enforcement practice, increasing the level of legal certainty, strengthening guarantees for the protection of human rights and freedoms, and generally enhancing the effectiveness of international cooperation in the field of criminal justice.

Key words: recognition, enforcement, judgment, transfer, cooperation, proceedings, punishment, legislation.